

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кучерак І. В. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 2. С. 92.

2. Манойленко М. В., Кононенко С. О., Крамаренко Н. М. Цифровізація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання в закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 201. С. 110.

3. Цифрова адженда України — 2020. Концептуальні засади. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf> (дата звернення 01.10.2022).

■ ОСВІТА ПІД ЗВУКИ СИРЕН

Світлана Георгіївна Коваленко,

наукова співробітниця

відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів

Державної науково-педагогічної

бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського,

м. Київ

kovalen-s@ukr.net

2021/2022 навчальний рік заклади загальної середньої освіти розпочали в умовах карантинних заходів, які були запроваджені в країні ще в березні 2020 р. у зв'язку пандемією коронавірусу COVID-19. Тому навчання майже всюди було дистанційним, від якого і діти, і батьки неабияк втомилися. Та була невеличка надія, що пандемія піде на спад — набувався колективний імунітет за рахунок вакцинацій, і така форма навчання ненадовго. Проте так не сталося. 24 лютого 2022 р. держава-терорист росія віроломно напала на суверенну Україну. В країні було запроваджено воєнний стан.

З початком воєнної агресії Міністерство освіти і науки (МОН) України на деякий час призупинило освітній процес у всіх закладах освіти. Проте, оголотившись від потрясінь перших днів російської навали, треба було пристосовуватися до життя в умовах війни і насамперед відновлювати навчальний процес. Вже з 14 березня заклади освіти в більшості регіонів, окрім прифронтових зон, відновили навчання в дистанційному форматі. Однією з причин такого доволі швидкого повернення до навчального процесу було й те, що треба було якнайшвидше відволікти дітей від страшних подій, які трапилися в нашій країні. Як зазначила ексглава МОН України Лілія Гриневиц, відновлення навчального процесу на той час — це більше не про конкретні досягнення у вивченні математики чи іноземної мови, а про психологічну підтримку дітей у складний час [1].

Проте в умовах війни, під звуки сирен, які сигналізують про повітряну тривогу, освітній процес має бути організований зовсім інакше, тому що діти, окрім того, що більшість із них перебуває в незвичних умовах, отримують ще й неабияке психологічне навантаження. Багатьом із них доводиться отримувати освіту, переховуючись у бомбосховищах, і за умови, що там є інтернет. І хоча «досвід дистанційного навчання під час пандемії залишив нам чимало інструментів, зокрема Всеукраїнську школу онлайн, і кращі цифрові навички вчителів ... все одно головне — безпека», — наголошує Іванна Коберник, співзасновниця ГО «Смарт освіта» і «Батьківський контроль» [1]. Тому, враховуючи важливість збереження здоров'я та психологічного стану дітей, МОН України порадило педагогам скоротити тривалість занять суто за навчальною програмою, натомість решту часу проводити в невимушеному спілкуванні з дітьми, наприклад у месенджерах, яке їм подобається, виконанні з ними вправ та завдань, що передбачають психологічне розвантаження з метою покращення емоційного стану. «В умовах війни бесіда або діалог кращі за інструкції чи розповіді, а творче завдання — за вправи. Онлайн-ігри ... можна використовувати під час навчання», — зазначає Лілія Гриневиц [1]. Аналогічної думки дотримується освітній омбудсмен Сергій Горбачов, який наголошує, що «в умовах воєнного стану освітні, навчальні програми та навчальний план рекомендується виконувати, ущільнюючи навчальний матеріал» [2].

З урахуванням умов навчання під час війни, а також збереження задовільного психологічного стану дітей МОН України спільно з партнерами створило понад 30 навчальних проєктів на різних платформах для дистанційного навчання, серед яких: «Освіторія», «Матема» — чат-бот безоплатних занять з математики, «Нова школа» — канал повноцінних мультимедійних підручників з кожного предмета з 1 по 11 клас, «Школа-info», «EdEra для школярів» — онлайн-ресурс курсів, освітніх трендів для ефективного навчання, в якому також наявна інформація про те, як перебувати в безпеці під час війни. Спільно з Міністерством культури, а також українськими телевізійними каналами й онлайн-платформами було створено проєкт «Навчання без меж» для учнів 5–11 класів. У рамках цього проєкту транслюються відеоуроки, що проходять онлайн, і доступні в записі. Можна також використовувати платформу «Всеукраїнська школа онлайн», знайому ще із часів пандемії, яка містить відеоуроки, конспекти, тестові завдання, а також кабінет вчителя, який допомагає залишатися на зв'язку з учнями. Для зручності розроблено її мобільний застосунок. Youtube-канал МОН України містить інформацію, яка може стати у пригоді учасникам навчального процесу. Міністерство соціальної політики України створило чат-бот «Дитина не сама», який орієнтований на допомогу неповнолітнім у складних ситуаціях воєнного часу.

І хоча МОН України аносувало початок навчального 2022/2023 року офлайн, тобто діти мають навчатися у своїх закладах освіти, де навчалися до початку війни, але це можливо за умов, що ці заклади мають бомбосховища або укриття, які відповідають усім нормам для безпечного в них перебування та навчання. Як зазначив міністр освіти і науки С. Шкарлет в ефірі телемарафону «Єдині новини», на жаль, тільки чверть шкіл України мають укриття, які можна використовувати в разі небезпеки, і тому навчання офлайн може бути не скрізь. «Про навчання офлайн, особливо в прифронтовій зоні, взагалі не може бути й мови», — підкреслив С. Шкарлет [3]. Також під час воєнних дій пошкоджено більше 800 закладів загальної середньої освіти, понад 100 зруйновано повністю. Найімовірніше, поки в Україні тривають бойові дії, навчання знову буде проводитися віддалено. Щоб воно було ефективнішим, вчителям та учням рекомендовано використовувати навчальні проєкти, створені МОН України спільно з партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кречетова Д. Яким має бути навчання під звуки сирен? Відповідають МОН, експерти і батьки. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/04/8/248148/> (дата звернення: 22.09.2022).

2. Особливості роботи шкіл під час війни — відповіді на запитання від освітнього омбудсмена. URL: <https://nus.org.ua/questions/osoblyvosti-roboty-shkil-pid-chas-vijny-vidpovidi-na-zapytannya-vid-osvitngo-ombudsmena/> (дата звернення: 22.09.2022).

3. Чверть українських шкіл мають укриття — Шкарлет. URL: <http://osvita.ua/school/86718/> (дата звернення: 22.09.2022).

■ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕЖАХ КУРСУ ЗА ВИБОРОМ «ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ» (10 КЛАС)

Аліна Олексіївна Логінова,
аспірантка, наукова співробітниця
відділу навчання географії та економіки
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ
anila_l@ukr.net

Останніми десятиліттями однією з основних тенденцій розвитку економіки і суспільства загалом є проникнення інформаційних технологій у різні сфери діяльності людини. Інформатизація стає настільки важливим фактором зростання продуктивності праці і підвищення якості життя, що зміни, які відбуваються, розглядаються дослідниками як настання нової ери економічного розвитку, який в літературі характеризується терміном «цифрова, або інформаційна економіка».

Своєю чергою, цифрова трансформація української освіти має на меті підвищення її якості, досягнення нових освітніх